

Utredning av bemanning inom hemtjänsten 2019

Inledning

I september 2019 fick Stöd, vård och omsorg ett uppdrag att genomlysna bemanningsnivåerna inom hemtjänstens verksamhetsområde.

Hemtjänst är ett individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL (Socialtjänstlagen).

Hemtjänstinsatser kan beviljas den som på grund av åldersrelaterad fysisk funktionsnedsättning, psykisk funktionsnedsättning och sjukdom är i behov av hjälp i hemmet, för att uppnå skälig levnadsnivå, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Beslut om hemtjänst fattas enligt 4 kap. 1 § SoL. I beslutet ska anges vilka hemtjänstinsatser den enskilde beviljats, hur ofta de ska ges samt vilken tidsperiod beslutet avser.

Hemtjänst utges till äldre och till personer med funktionsnedsättning. Rätt till hemtjänst avgörs inte av ålder utan utgår alltid från den enskildes behov.

Begreppet hemtjänst

Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för olika insatser som kan indelas i tre områden:

- Personlig omvårdnad
- Serviceinsatser
- Ledsagning och avlösning av anhörig

Nedan presenteras vilka insatser som ingår i respektive område. Informationen är hämtad från kommunens riktlinjer för bistandsprövning enligt SoL.

Personlig omvårdnad

Personlig omvårdnad innefattar de insatser som den enskilde behöver för att få sina fysiska, psykiska och sociala behov tillfredsställda.

Insatser som ingår i personlig omvårdnad:

- Daglig hygien, motsvarande hjälp med övre och nedre hygien samt

munvård.

- Dusch, 2 gånger per vecka, motsvarar hårvård, smörja fötter/kropp med mjukgörande salva, fila fötter, klippa finger- och tånaglar ingår.
- På och avklädning, daglig hjälp morgon och kväll.
- Förflyttning mellan olika platser, planeras efter den enskildes behov.
- Toalettbesök, hjälp vid toalettbesök, kan även vara byte av inkontinenshjälpmedel/stomipåse/kateter/urinpåse, planeras efter den enskildes behov.
- Hjälp/sällskap vid måltid, planeras efter den enskildes behov
- Matlagning, hjälp med enklare tillredning eller att förbereda måltider och mellanmål. Disk 1 gång per dag. Huvudmålet tillgodoses i första hand genom matdistribution.
- Tillsyn/trygghetsbesök.

Serviceinsatser

Med serviceinsatser avses hjälp med att sköta bostad, uträta ärenden så som inköp eller exempelvis bankbesök etc. Även stöd med mathållning i form av matdistribution.

Övriga insatser som ingår i service:

- Städ, utförs normalt var tredje vecka och omfattar två rum, kök, hygienutrymmen samt hall. Även för den som har större bostad, gäller denna begränsning.
- Bädda och bädda upp sängen, morgon och kväll, renbäddning normalt var tredje vecka.
- Tvätt normalt var tredje vecka, innebär tvätt i maskin, gångkläder och mindre dukar stryks vid behov. Enkel klädvård som att t.ex. sy i en knapp och sömmar som gått ingår. Inköp/Ärenden, inköp av dagligvaror sker vid ett tillfälle/vecka i närmsta fullsortimentsaffär. Inköp för olika personer samordnas så långt det är möjligt. Om den enskilde har önskemål att följa med till affären så skall detta prövas som en ansökan om ledsagning..
- Matdistribution, beviljas den som inte kan tillaga middagsmat samt inte har möjlighet att ordna sin middagsmat på annat sätt.
- Trygghetslarm, erhålls utan biståndsprovning för personer över 65 år.
- Källsortering, hjälp med att sortera och transportera sopor som papper, glas och metall kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Insatsen beviljas 1 gång per månad. Övriga sopor tas ut vid behov.

Ledsagning samt avlösning

Ledsagning är en insats som kan beviljas för att tillförsäkra den enskilde möjlighet att delta på fritids- och/eller kulturella aktiviteter, då det inte är möjligt för den enskilde att klara detta på egen hand eller med stöd av anhörig eller närstående. Avlösning är en viktig insats för anhörig, som själv vårdar närstående som har omfattande omvårdnadsbehov i hemmet, att få tid för egna aktiviteter.

Hemsjukvård

En stor andel av de personer som beviljas hemtjänstinsatser har även behov av hjälp med hälso- och sjukvårdsinsatser. Legitimerad personal delegerar hälso- och sjukvårdsuppdrag som planeras och därefter utförs av hemtjänstpersonalen.

Hemtjänsten i Timrå Kommun

Hemtjänsten i Timrå kommun är organiserad i fyra geografiska indelade grupper, Vivsta, Västra, Sörberge och Norra, samt en nattpatrull som arbetar över hela kommunen.

Varje hemtjänstgrupp har en egen enhetschef samt en planerare.

I varje hemtjänstgrupp finns mellan 25-27 vårdbiträden/undersköterskor samt en specialistundersköterska. Specialistundersköterskan har till viss del ett annat uppdrag som bland annat omfattar att arbeta med hemtagandet av brukare från sjukhuset.

Life Care planering

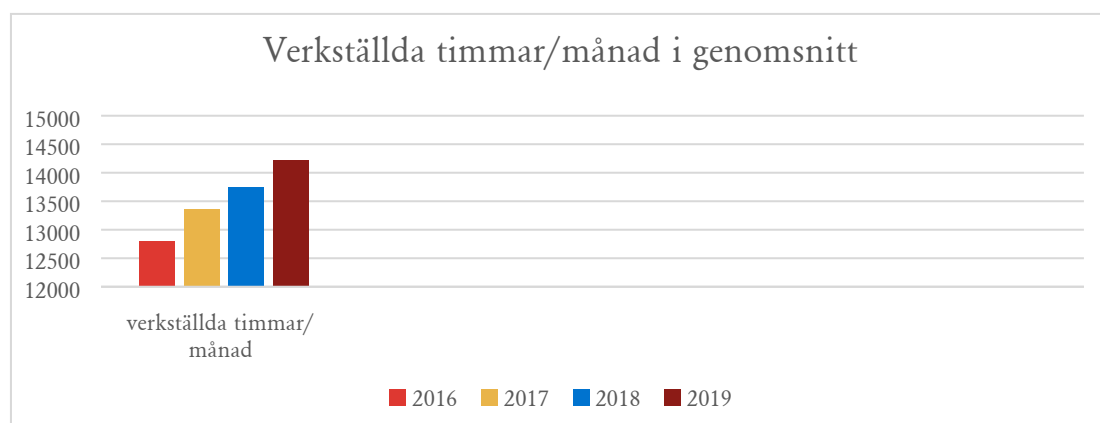
Life Care planering är det verksamhetssystem som möjliggör optimalplanering av hemtjänstens arbete. Varje hemtjänstgrupp har varsin planerare som säkerställer att alla beviljade och verkställda insatser planeras ut så de därefter kan utföras av personalen i respektive arbetsgrupp. Systemet hjälper även planeraren att hålla ordning på olika aspekter som påverkar vilken personal som ska utföra vilket besök/insats.

Det kan handla om att personalen behöver olika typer av kompetenser för olika besök/insatser, så som körkort eller delegeringar av olika slag, men även faktorer med hänseende till personalen så som behov av dubbelbemanning eller olika

allergier. Andra aspekter planeringen behöver ta hänsyn till är kontinuitet för brukaren, önskemål om tider, krav på tidsintervall för överlämnande av mediciner, geografiskt indelade turer samt mycket mera. Planeringssystemet blir således en viktig kvalitetssäkring i en verksamhet med stort flöde på insatser.

Genomlysning av kostnader i hemtjänsten

Totalt utför samtliga hemtjänstgrupper tillsammans cirka 1400-1500 hembesök per dygn. Behovet av hemtjänstinsatser kan variera från endast något enstaka besök/månad upp till 8-9 planerade hembesök varje dygn.

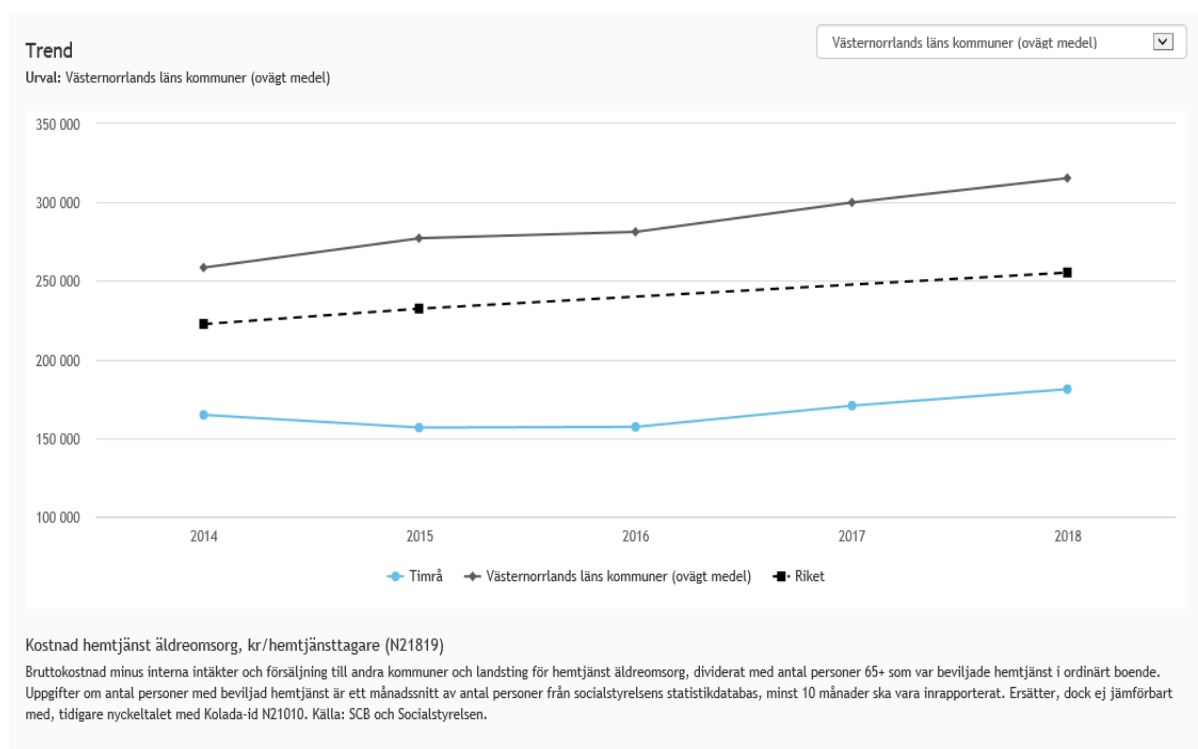

En jämförelse mellan åren 2016 - 2019 visar att andelen timmar att verkställa ökat stadigt (verkställda timmar - ett mått i Procapita där schablontid används för tidssättning av hemtjänstinsatser, hälso- och sjukvårdsinsatser, trygghetslarm).

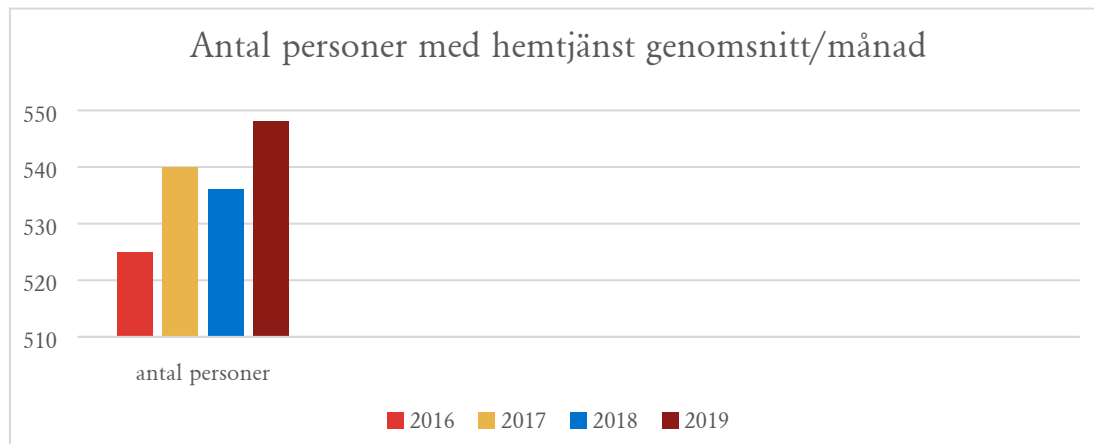
Över tid har verksamheten haft en ökning av antalet hemtjänsttimmar att verkställa mellan åren 2017 - 2019. Ökningen motsvarar 9% och tänkbara orsakerna till att andelen timmar ökar kan vara:

- Äldre personer lever allt längre och behov av hemtjänst ökar ofta med stigande ålder.
- Ny lagstiftning angående samverkan vid utskrivning från specialistvården trädde i kraft 2018 med krav på att minska ledtiderna när personer som har behov av hemtjänst eller hemsjukvård skrivs ut från sjukhuset.
- Trots stora omvårdnadsbehov där vård och omsorgsboende skulle beviljas väljer den enskilde att bo kvar hemma i ordinärt boende.
- Riktlinjer ändrades under 2018 vad gäller dusch från 1ggr/vecka till

2 ggr/vecka med hänvisning till skälig levnadsnivå.

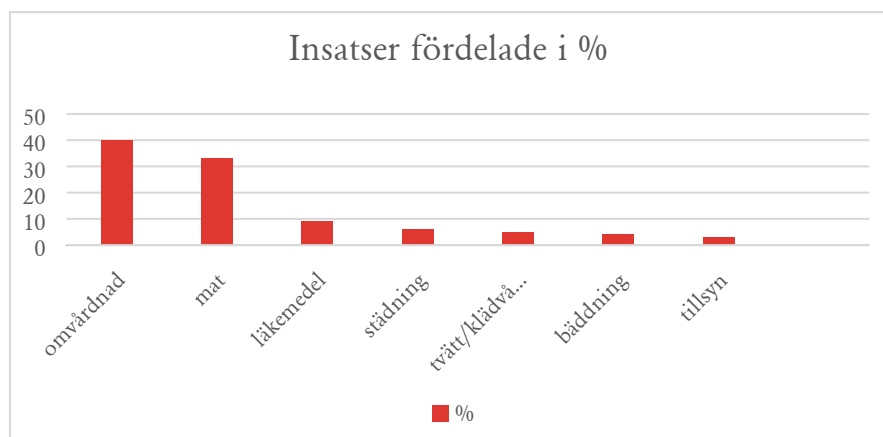

Statistik från Kolada visar att Timrås kostnad för hemtjänst kr/hemtjänsttagare ligger på en lägre nivå än övriga kommuner i länet. Likt övriga kommuner och riket har dock den totala kostnaden ökat i Timrå.

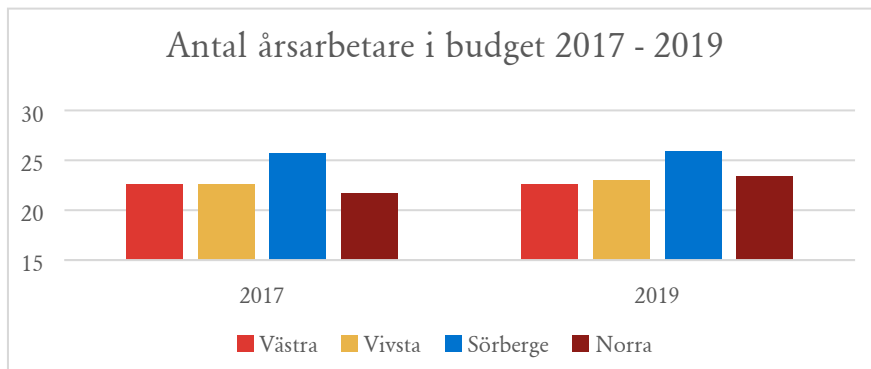
Statistik visar att antalet personer som beviljas hemtjänstinsatser har ökat de senaste åren, med endast en liten variation under 2018.

Nedanstående tabell visar på vilken typ av insats som är mest förekommande, över tid har insatser runt personlig omvårdnad och mathållning ökat mest.

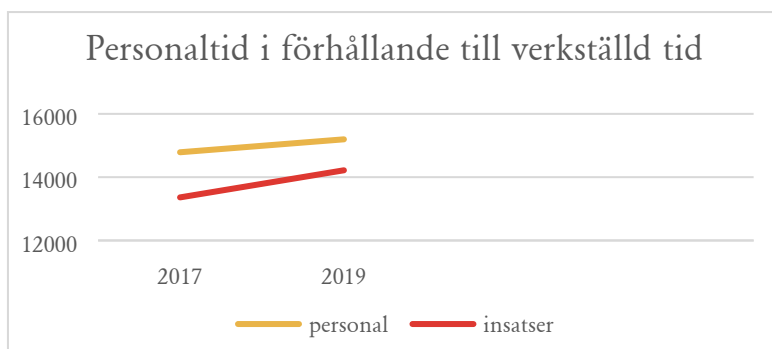
I tabellen ovan visas att de två största uppgifterna för hemtjänstpersonalen är omvårdnad och mathållning och som tredje största insats är delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser där läkemedelsöverlämnande är den enskilt största insatsen. Städning är den fjärde vanligaste insatsen som beviljas.

Följande tabell visar hur budgeten för personalkostnader sett ut mellan åren 2016-2019.

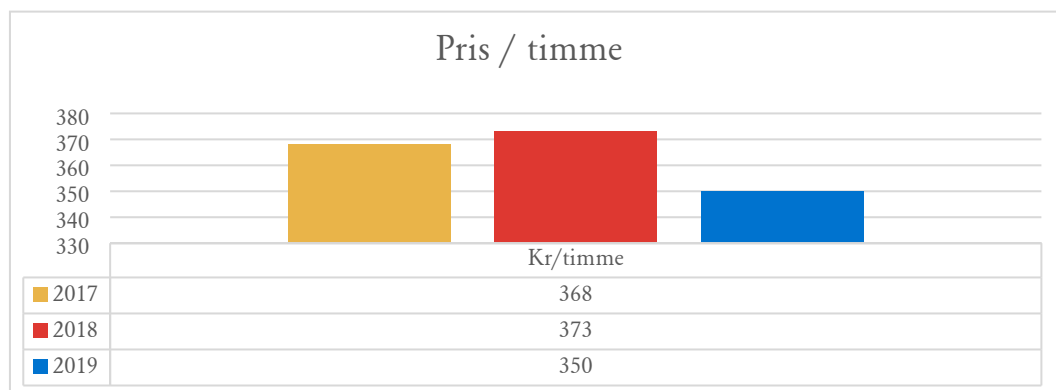
Antal årsarbetare har ökat med 2,7% mellan 2017-2019.

Personaltiden motsvarar personalens totala arbetstimmar (antal årsarbetare x 160 t/månad) och den verkställda tiden avser de insatser som ska utföras hos brukarna varje månad vilket illustreras i nedanstående tabell:

Effektivitet - Kostnadsläge

För att påvisa hur kostnaden för hemtjänsten sett ut de senaste tre åren har en uträkning av timpriset i hemtjänsten genomförts, baseras enbart på vad personalkostnaderna för vårdbiträden och undersköterskor kostat under året i kombination med antalet verkställda hemtjänsttimmar.

2017 var personalkostnaden för omvårdnadspersonal och vikarier i hemtjänsten 59 051 300 kr, antal hemtjänsttimmar som verkställdes var 160 332 timmar, = 368 kr/ timme.

2018 var personalkostnaden för omvårdnadspersonal och vikarier i hemtjänsten 63 116 000 kr. För att få en rättvis jämförelse mellan åren har hänsyn tagits till löneökningar vilka dragits ifrån. Det innebär att beräkningen görs utifrån 61 538 100 kr, antal hemtjänsttimmar som verkställdes var 165 048 timmar. = 373kr/timme.

2019 var personalkostnaden för omvårdnadspersonal och vikarier 62 807 405 kr. Mellan 2017 och 2019 (med hänsyn tagit till löneökningar) blir således den jämförbara kostnaden 59 667 034 kr, antal hemtjänsttimmar som verkställdes var 170 616 timmar, = 350 kr/ timme.

Om verksamheten istället haft samma timpris som 2018, hade det inneburit en kostnadsökning för 2019 motsvarande 3 972 000 kr i jämförelse med det faktiska utfallet.

Mått och mätetal

Efter införandet av LifeCare mobil omsorg har verksamheten nu fler och mer tillförlitliga parametrar när det gäller att mäta effektivitet.

Under ett dygn planeras mellan 1400 och 1500 besök. Hemtjänstpersonalen har en arbetsplan som utgångspunkt för vilka besök och insatser som ska genomföras hos brukaren. Utöver de inplanerade besöken svarar hemtjänstpersonalen upp mot de trygghetslarm som inkommer under dagen. Stickprov under oktober 2019 visar att i

genomsnitt tar varje hemtjänstområde emot 22 larm (med variation mellan 10 – 39 larm) mellan 07.00 -21.00.

Kontinuitetsmätningar visar att må- fr 07.00 – 21.00 träffar kunden i genomsnitt 9 olika personer under en fyra veckors period. Kontinuitet är en viktig parameter men kan inte alltid prioriteras utifrån kostnadsläge.

Planerad tid kan beskrivas som summan av de planerade insatser/besök som respektive hemtjänstpersonal ska utföra under dagen. Målsättningen är att 80% av den totala arbetstiden ska vara planerad för varje personal i hemtjänsten. Det finns då 20% övrig tid för trygghetslarm, nya akuta insatser t ex att ta emot en person från sjukhuset, förändrade hälsotillstånd som kräver extra besök under dagen m.m. Brukarnas behov av hemtjänst är störst mellan 07.30 – 10.30 samt mellan 17.00 – 20.30. Utmaningen för att upprätthålla 80% planerad tid, är då att hantera och fylla arbetsdagen även övriga tider. För medarbetare som arbetar heltid är arbetstiden 07.00 – 16.00 alt 13.00 -21.00 vilket innebär att verksamheten har flest personal på plats mellan klockan 13-16. För verksamheten blir det då viktigt att i så stor utsträckning som möjligt hantera dygnets arbetsanhopningar i relation till personalens faktiska arbetstid.

Sammanfattning

Sett över fyra år har andelen brukare som beviljats insatser från hemtjänsten ökat stadigt. Denna genomlysning har berört huvudorsakerna till de ökade volymerna. Verksamhetens arbetssätt har utvecklats senaste åren när det gäller systematik och planering för att på bästa sätt verkställa alla insatser och samtidigt ha ett flöde som arbetar för kontinuitet. Införandet av Life Care mobil omsorg har inneburit att verksamheten hanterat volymökningarna bättre än om den effektiviseringsmöjligheten inte funnits. Vi ser ytterligare förbättringsmöjligheter både vad gäller effektivitet och kvalitet och kommer att arbeta vidare med planerad tid, flexibilitet vid arbetstoppar eller när insatserna minskar. Några exempel på kommande utvecklingsområden är:

- Biståndsbedömda insatser i anslutning till utskrivning från specialistvården ska följas upp i nära anslutning till hemgång, detta för att skyndsamt reducera antalet insatser som den enskilde inte längre är i behov av. Detta arbete har påbörjats i slutet av 2019.
- Dubbelbemanning ska planeras endast ur ett arbetsmiljöperspektiv, och endast under den del av besöket som kräver 2 personal.

- Verksamheten ska alltid pröva om vikarie ska sättas in vid frånvaro, se över möjlighet att skjuta på serviceinsatser t ex städ och tvätt för att undvika vikariekostnad specifik dag.
- Övertalighet i personalgruppen t ex om flera brukare vistas på korttidsvård eller sjukhus, bör hanteras genom att övertalig personal planeras på vakanser i annan hemtjänstgrupp eller genom att justera planeringen då det är möjligt.